

פינת הלשון

רמת הואקום בנקודות שונות במערכת החליבה, הם מעבירים את אשר "חשו" למתקן נוסף אשר מתפקידו לתקן את הטעון תיקון על פי כללים שנקבעו.

במקרה זה המתקן יכול להיות ה-regulator המפורסם או **וסת**, בעברית. מקורו של המונח regulator ב-regula הרומית, הווה אומר חוק, או כלל. כל השפות האירופיות מכירות את הכלל כ-regla, regel, regola, règle, rule, וכן הלאה. המילה העברית המקבילה ל-regulator היא **וסת**, שמתפקידו לשמור על רמה יציבה לפי כלל קבוע ובתוך מגבלות קבועות מראש – הדבר נכון ביחס לואקום, לחץ מים, שמן או אויר, ועוד – על מנת שהמכונה תוכל לעבוד באופן מדויק בהתאם למצופה ממנה.

לעומת זה, ה-controller הוא **הבקר** העברי. המילה הלועזית מורכבת משתי מילים רומיות (מגילה) (= contra+rotulus. כלומר, בעת העתיקה נהוג היה לערוך ביקורת – ניה, של פעולות שלטוניות או כלכליות – על פי הרשום במגילה, מעין ביקורת על המלאי. כך, שהקונטרול היווה מין פיקוח על פעילויות, לרב בהשלכה ציבורית. במרוצת המאות התקבלה המילה בשפות אירופה בתור ציון לביקורת ופיקוח באופן כללי. אולם, יש לציין שבאנגלית ובפרט בזו האמריקאית הורחב המושג קונטרול לפיקוח פעיל עד כדי ניהול ושליטה – כשהמדובר על מצב פוליטי או חברה מסחרית, למשל – או כדי דיכוי והגבלה – כשהמדובר בהדברת עשבים וטפילים, לדוגמה.

ה-detector הינו **גלאי** וכשמו כן הוא. מקור המילה גם כן ברומית (לכסות) (= de+tegere. כלומר לגלות. tegere באנגלית אומר to cover, ומכאן הדרך קצרה ל-discover = להסיר כיסוי או לגלות. על הגלאים למיניהם לגלות חום, קרינה או להבדיל מוקשים ומטעני-צד. רגישותם של

במקום אחר בחוברת זו הוזכר **מחשוב** כמונח עברי ל-monitor הלועזי. המילה monitor גזורה מן המקור הרומי monere = להזהיר. במובנו המודרני מתכוון המונח לפעולת המקשיב ומתריע, המזהה ומנסת, המזהה ומאמת, וכו'. משתמשים במונח האנגלי הן כפעל והן כשם הפעולה כאשר מדובר על מעקב אחר קרינה רדיו-אקטיבית, למשל, או אחר תנועותיו של עובר ברחם אמו, להבדיל אלף הבדלות. המכשירים שונים בהתאם לצורך, אך הכוונה היא אותה כוונה. בעברית נמצא מונח מקביל, ודוקא מקורי וקולע לענין. נוהגים להשתמש במונח **מחשוב**, הן ברפואה והן בבקרה התעשייתית ועוד.

מונח בעל צליל דומה עשוי לבלבל ומן הראוי להזכירו בהקשר זה: **קשוב**, הבא להחליף את המילה האנגלית feed-back. הכוונה היא לאות או סימן חוזר מפעולה מסויימת, למשל חשמלית, העשויה לעוות או להפריע לשלב נוסף. התופעה מוכרת מקליטה חוזרת של נאום המועבר ברמקול והדים ממנו מתגנבים למיקרופון באמצע ההעברה. בהשלכה כללית יותר, המשוב מציין גם את המידע אודות תוצאות של ניסויים, או של פעולות שונות המשפיעות על דעת הקהל, בין היתר. זכור לי, שבעבר תירגמנו feed-back כהיזון חוזר, אך למשוב צליל הרבה יותר נאה ומקורי.

התחלנו במוניטור והגיעה העת לעשות מעט סדר בין המונחים, controller, detector, trace, monitor, sensor, regulator, על מנת שנוכל להשתמש בהם בהקשר הנכון.

המילה sensor מקורה ברומית sentire = לחוש, לכן תירגמוה לעברית בתור **חיישן**. ובכן, החיישן הוא מתקן או מכשיר הנותן אות לגילוי או מדידה של תכונה פיזית שלגביה הוא מכויל. לדוגמא, ישנם חיישנים המגלים ומודדים את

זוטות

גילוי ייחוס אוטומטי

מתקן אלקטרוני מסוגל לקבוע, מתי הפרה מתחילה להתייחס על פי רמת פעילותה. המתקן פותח באוניברסיטת קורנל, ארה"ב על ידי ד"ר נורמן סקוט, ג'ון גאטנס וניקולאס סיגרימיס. הוא נקרא Passive Electronic Activity Monitor (מקשוב פעילות אלקטרוני סביל), הינו אוטומטי לגמרי ואינו זקוק לסוללות. הטרנספונדר (transponder), המחובר לקולר הנישא על צוואר הפרה, מגלה ורושם את תנועת הפרה כחלק ממערכת זיהוי אלקטרונית. מערכת זו כוללת את הטרנספונדר והציוד להפעלתו, מקלט ומיני-מחשב. בעוד הדיוק בשיטות הנוכחיות של גילוי ייחוסים נע בגבולות 60%-40, המערכת החדשה עשויה להגדיל שיעור זה ב-10% או אף יותר.

(Dairy Herd Mg't, february 1986) כידוע, מפעל צ.ח.מ. – אפיקים מפתח מחשוב פעילות המחובר לרצועת קרסול שעל רגל הפרה, והנקרא pedometer, או מד-פסיעות. העיקרון הוא, שהשוני בפעילות הפרה לקראת ובעת ייחוס מתבטא בהליכה רבה יותר, ובכל אופן, ברמת תנועה שונה מזו של אותה הפרה בתקופתה השקטה (anoestrus).



עיתון הבוקרים האמריקאי הידוע הורד'ז דיירימן משובץ כרגיל בציטוטים ודברי חכמה מפי גדולי עולם וידועי-שם, גם מעבר לחוג מגדלי הבקר. בחוברת פברואר, 10 מובא ציטוט מפי דוד בן-גוריון, אשר נדמה כאילו נלקח מעולם אחר. מצאנו שלא יזיק לנו להרהר בנאמר – ולהיזכר בנשכחות. (התירגום על פי האנגלית כי לא מצאתי את המקור העברי – מ.מ.). "איננו חושבים את עבודת הכפיים לקללה או להכרח מר, אפילו לא לאמצעי קיום. אנו מחשיבים אותה כתפקיד אנושי נעלה, כבסיס של חיי אנוש, הדבר המכובד ביותר בחייו של ייצור אנוש אשר צריך להיות חופשי ויוצר. אדם צריך היה להתגאות בה [בעבודת הכפיים]."

הגללים קובעת מידת ההצלחה של השימוש בהם.

הרשימה לא תהיה שלמה ללא **הרישמה**, tracer בלעז. המקור הוא ברומית tractus = רישום, שרטוט, וכדומה. משתמשים במונח האנגלי tracer כדי לציין מעקב אחר דבר-מה או וידוא של מקום וממדי דבר-מה על פי שרידים או עקבות שנותרו ממנו. אנו מכירים כדורים נותבים (tracer) או איזוטופים שבגלל קרינתם מותירים עקבות בגוף האדם, יסודות קורט (trace elements), נייר שקוף להעתקה (tracing paper). בסיכום, המשקל הוא על העקבות = traces שמותירות רישומן, ומכאן רישמה.

מרדכי מלען

התאחדות מגדלי בקר בישראל
מברכת את

הח' שלמה דורי

עם הענקת מנחת העצמאות תשמ"ו
מטעם המועצה האזורית יזרעאל,
כהוקרה על פעלו רב-השנים בענף
וביצירה השלובה בחיי הכפר ובהווי הענף

כה לחי!

HOARD'S DAIRYMAN

THE NATIONAL DAIRY FARM MAGAZINE

We don't consider manual work as a curse, or a bitter necessity, not even as a means of making a living. We consider it as a high human function, as the basis of human life, the most dignified thing in the life of the human being, and which ought to be free, creative. Man ought to be proud of it.

— David Ben-Gurion